

เส้นทางการดำเนินอยู่ของวงปีพากย์พื้นเมือง ในจังหวัดลำปาง

A PATHWAY TO THE HISTORY OF LAMPANG'S LANNA ORCHESTRA

ผศ.พรஸวรรค์ มณีทอง

Chiangmai
Rajabhat
University

RAJABHAT
CHIANGMAI
**Research
Journal**

ประจำปีที่ 14 ฉบับที่ 2
เมษายน - กันยายน 2556

เส้นทางการดำเนินการของวงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง

A PATHWAY TO THE HISTORY OF LAMPANG'S LANNA ORCHESTRA

ผศ.พรஸวรรค์ มณีทอง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นประวัติความเป็นมา และจัดทำฐานข้อมูลวงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์พื้นฟูต่อไป โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ได้แก่ หัวหน้าวงดนตรี จำนวน 4 คน นักดนตรี จำนวน 5 คน และจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

วงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง ได้รับการสืบทอดและรับอิทธิพลมาจากการเมืองหริภุญชัย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการประสมวงไปตามยุคสมัย การเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งมีเครื่องดนตรีที่ใช้เป็นหลักและจำเป็นต้องมี คือ ฆ้องวง แคนหลวง ตะโพน หม้อนุ และฆาบหม้อนุ เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์และรวมถึงการเป็นอัตลักษณ์ของวงปีพาทย์พื้นเมือง ปัจจุบันพบว่าวงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปางเหลือเพียง 16 วง ด้วยสาเหตุที่ค่าใช้จ่ายในการจ้างวงปีพาทย์พื้นเมืองไปบรรเลงมีราคาค่อนข้างแพง เฉลี่ย 6,000-8,000 บาทต่อครั้งต่อวัน จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านหันไปใช้นวัตกรรมอันใหม่โดยใช้เครื่องแห้ง ซึ่งจะเป็นการเปิดเพลิง บรรเลงพื้นเมืองผ่านเครื่องเสียงแทนการจ้างวงปีพาทย์พื้นเมืองมารรเลง สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมใหม่ เพราะมีราคาถูก ช่วยลดภาระในการเตรียมเวทีและการดูแลสมาชิกในวงของเจ้าภาพ

จากการวิจัยครั้งนี้ได้พบว่า วงปีพาทย์พื้นเมือง ได้จัดทำเป็นหลักสูตรห้องถินและจัดทำเป็นวิชาเลือก ให้แก่นักเรียน รวมถึงจัดตั้งวงปีพาทย์พื้นเมืองในโรงเรียนเพื่อให้บริการชุมชนแทนการเปิดเครื่องแห้ง สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่าสภាភัฒนธรรมจังหวัดมีบทบาทสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นวงปีพาทย์พื้นเมือง ซึ่งเป็นวงดนตรีที่มีความสำคัญในจังหวัดลำปางและใกล้จะสูญหาย

คำสำคัญ : วงปีพาทย์พื้นเมือง, วงปีพาทย์พื้นเมืองประยุกต์

ABSTRACT

The aim of this study is to retrieve the history of Lampang's Lanna Orchestra and to organize the data base of Lampang's Lanna Orchestra for the preservation guideline. The qualitative research was made by collecting data from 9 key informants; 4 band leaders and 5 musicians together with searching the related documents, interviewing and doing the focus group discussion. The results were as following:

* สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang's Lanna Orchestra was transferred and influenced from Haripunchai era which has been changed the style and performance according to each era. In each change, the Lanna orchestra considers the main and important music instruments which are Gong, Nae Luang, Tapon Mon and Mon Cymbals according to the outstanding and symbolized features. Nowadays, there are only 16 Lampang's Lanna Orchestra bands in Lampang. Because of the high expense which is about 6,000-8,000 per time, people use new innovation, the audio music, instead of live music performance. The new innovation is chosen because of its cheapness and helps in saving time for preparing the performance and taking care of musicians.

According to the issue, Lampang's Lanna Orchestra body of knowledge should be transferred in the form of local curriculum and through selective subject for students in schools to encourage students to perform as the public service instead of using the audio music. The provincial cultural council plays essential role in encouraging, supporting and publicizing Lampang's Lanna Orchestra which it is considered the province local wisdom and almost disappeared from Lampang province.

Keywords : Lanna Orchestra Band, Applied Lanna Orchestra Band

บทนำ

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือตอนบนที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมายาวนาน ประมาณ 1,325 ปี ซึ่งเป็นเมืองร่วมสมัยกับหริภุญชัย ราชบุตรศतวรรษที่ 13 ปัจจุบันมีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 13 อำเภอ ลักษณะทางภูมิศาสตร์มีภูเขาล้อมรอบเป็นแองกระทะ วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนลำปางในยุคสมัยนั้นมีความคล้ายคลึงกันกับประชาชนในจังหวัดลำพูน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการชาวมอญที่มีอำนาจปกครองแคว้นหริภุญชัยที่มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ต่อมากลุ่มมังรายได้นำแคว้นหริภุญชัยมาร่วมไว้ในอาณาจักรล้านนา ทำให้ดินแดนล้านนาซึ่งนอกจากจะมีความอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังมีความเจริญทางด้านวิชาการและศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากชาติติมอยุ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการฟ้อนผึมผีเมืองและวงปีพายท์พื้นเมือง ที่นิยมบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีของมอญ ต่อมามีเช่นของยุครัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ.2483 พ่อครุยสิงห์คำ มากำจันทร์ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการฟ้อนผึมโดยได้นำรำนาดมาบรรเลงร่วมกับวงปีพายท์จนถึงปัจจุบัน

วงปีพายท์ถือได้ว่าเป็นดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านลักษณะรูปร่างของเครื่องดนตรี ลักษณะการร่วมวง การบรรเลงร่วมวง ทำนองเพลง ลีลาของทำนอง และจังหวะที่สะท้อนความเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นตามความรู้สึกนึกคิด และตามภูมิปัญญาของคนล้านนาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับปณิช เถาทอง (2548: 1) ที่กล่าวว่า “วัฒนธรรมล้านนามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน ตลอดจนวิถีชีวิตที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น” นอกจากนี้ ดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างมีบทบาทเข้าไปผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวล้านนา ทั้งบทบาทในด้านคุณภาพชีวิต การสร้างความบันเทิง ขัดเกลาจิตใจให้มีความสุนทรีย์และอ่อนโยน หรือแม้แต่บรรเลงประกอบในพิธีกรรมต่างๆ

วงปีพายท์พื้นเมือง เป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความนิยม และมีบทบาทสำคัญในชุมชนของจังหวัดลำปางมาเป็นเวลาข้านาน ในอดีตกลุ่มหมู่บ้านจะมีการก่อตั้งวงปีพายท์พื้นเมืองประจำหมู่บ้านขึ้น เพื่อบรรเลงในงานพิธีกรรม และกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านได้แก่ งานศพ งานฟ้อนผี และงานแห่ต่างๆ ของชุมชน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการขัดเกลากระบวนการทางสังคม เป็นกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเอื้ออาทร และมีจิตสาธารณะต่ochุมชน แต่ปัจจุบันรูปแบบในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป ชาวบ้านบางส่วนได้ปรับเปลี่ยนอาชีพจากอาชีพภาคการเกษตรไปสู่อาชีพนักการค้า รวมทั้งต้องทำงานหนักเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายให้

เพียงพอ กับค่าครองชีพในปัจจุบัน จึงทำให้ไม่มีเวลาฝึกซ้อมวงปีพาย ประกอบกับการถ้าโภณเข้ามาของคนตระหง่านตากและคนตระหง่านฯ การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและเครื่องดูตระหง่านใหม่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อวงปีพายพื้นเมืองจำนวนมากได้ยุบงล รวมทั้งสถานภาพของวงปีพายพื้นเมืองประจำหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไป โดยปรับเปลี่ยนมาเป็นวงคนตระหง่านฯ เพื่อรับจ้างในงานศพและงานฟ้อนผี ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงและเครื่องดูตระหง่านฯ ที่ใช้ในการบรรเลงรวมกัน เพื่อให้ถูกใจในค่านิยมทางคนตระหง่านฯ ที่เปลี่ยนไปจากเดิมของชาวบ้าน แต่กระนั้นสถานการณ์วงปีพายพื้นเมืองยังคงเป็นห่วง เนื่องจากถูกคละเคลีย ไม่สนใจ และไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญจากคนรุ่นใหม่ ด้วยเหตุนี้ผู้วจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบริบทของวงปีพายในจังหวัดลำปาง และสถานการณ์วงปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์พื้นฟูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อสืบค้นประวัติความเป็นมาของวงปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปาง
- เพื่อจัดทำฐานข้อมูลวงปีพายพื้นเมือง สำหรับเป็นแนวทางในการอนุรักษ์พื้นฟูต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ศึกษาในด้านประวัติความเป็นมาของวงปีพายพื้นเมือง และจำนวนวงปีพายพื้นเมืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยมีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูล องค์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนักคนตระหง่าน และสถานการณ์วงปีพายพื้นเมืองในอดีตและปัจจุบัน 2) ลงพื้นที่สำรวจจำนวนวงปีพายพื้นเมืองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 3) วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยทุกขั้นตอน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลวงปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปาง โดยมีกรอบกระบวนการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ 1) หัวหน้าวงปีพาทย์พื้นเมืองจังหวัดลำปาง 2) นักดนตรีในวงปีพาทย์พื้นเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและพัฒนาการของวงดนตรี ประกอบด้วย ประวัติการก่อตั้ง วิธีการเรียนรู้และการฝึกซ้อมของนักดนตรี บทเพลงที่นิยมบรรเลง สถานการณ์วงปีพาทย์พื้นเมืองในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยการคงอยู่ของวงปีพาทย์พื้นเมืองในปัจจุบัน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์หัวหน้า

2. การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มในประเด็นวิธีการเรียนรู้ของนักดนตรีสถานการณ์วงปีพาทย์พื้นเมืองในอดีต และปัจจุบัน และแนวทางการอนุรักษ์วงปีพาทย์ให้คงอยู่จากหัวหน้า และนักดนตรี

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเส้นทางการดำรงอยู่ของวงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปางตามวัตถุประสงค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง

จากการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์พื้นเมืองของจังหวัดลำปาง พบว่า

1. วงปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง ได้รับการสืบทอดและรับอิทธิพลมาจากการเมืองหริภูมิใช้ เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนาโดยยังคงลักษณะการบรรเลงแบบเดิม คือไม่มีกฎเกณฑ์ และการผสมรวมที่แน่นอน ในยุคหนึ่ง ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่สำคัญ คือ 1) ฆ้องวง 2) ปีมอยุ หรือแหนหลวง 3) ตะโพนมอยุ 4) กลองสองหน้า และ 5) ฉาบมอยุ ซึ่งดนตรีในยุคสมัยนั้นยังเป็นดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และยังคงดำเนินเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านตลอดมา หลายยุคหลายสมัย ในสมัยหริภูมิใช้และสมัยอาณาจักรล้านนา ได้มีการใช้ดนตรีประกอบในพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตต์ วงศ์เทศ (2532: 126) กล่าวว่า “ศิลารักษ์ในวัดพระยืน ตำบลเรียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้กล่าวถึงคำว่า พาด หมายถึงพาทย์ ซึ่งอาจหมายถึงช้องวง ดังนั้นคำว่าตีพาทย์ที่ปรากฏในจารึกวัดพระยืน ย่อมหมายถึงการตีช้องวง” ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนว่าวงปีพาทย์เกิดขึ้นในอาณาจักรล้านนาเมื่อ 600 กว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นยุคที่ชาวมอยุมีอำนาจปกครองแคว้นแคว้นหริภูมิใช้และมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ต่อมายามังรายได้นำอาณาจักรหริภูมิใช้ มารวมไว้ในอาณาจักรล้านนาทำให้ดินแดนล้านนาซึ่งนกจากจะมีความอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังมีความเจริญทางด้านวิชาการและศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากชาติตามอยุ ดังเช่น ลักษณะอักษรแบบล้านนาที่ได้รูปแบบมาจากชาติตามอยุ วัฒนธรรมการฟ้อนดีมดฝีเมือง รวมถึงวงปีพาทย์ที่นิยมบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีของมอยุดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

ต่อมาประมาณ พ.ศ.2483-2541 วงปีพาทย์ในจังหวัดลำปางได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบของการผสมผสาน โดยคนแรกคือ พ่อครุสิงห์คำ มากจันทร์ ได้นำรำนาดเข้ามาผสมผสานในการบรรเลง จึงทำให้วงปีพาทย์พื้นเมืองของจังหวัดลำปางในขณะนั้นมีเครื่องดนตรีประกอบด้วย คือ 1) ฆ้องวง 2) ระนาดเอก 3) ระนาดทุ่ม 4) แหน้อย 5) แหนหลวง 6) ซึง 7) สถาหรือฉาบมอยุ 8) ตะโพนมอยุ 9) กลองสองหน้า และคนที่สองคือ พ่อครุเต้า ไชยรุ่งเรือง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเป่าแคนในยุคนั้น ได้ร่วมมือในการเผยแพร่การเล่นวงปีพาทย์พื้นเมืองที่มีการผสมผสานกับรำนาดให้กับชาวบ้านทั่วไป โดยลงไว้เผยแพร่การเล่นตั้งแต่ระดับ หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอทั่วทุกอำเภอในจังหวัดลำปาง เพื่อให้ชาวบ้านทั่วไปได้มีโอกาสสัมผัสดนตรีของชนชั้นสูงมากขึ้น จนกลายเป็นดนตรีในวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มักจะนิยมล่นในงานต่างๆ ของชุมชน เช่น งานแห่ งานประเพณีฟ้อนผี งานศพ รวมทั้งการบรรเลงเพื่อผ่อนคลายหรือเป็นกิจกรรมนันทนาการของหมู่บ้านที่พบเห็นทั่วไป

ประวัติและพัฒนาการของปีพা�ทธ์พื้นเมืองของจังหวัดลำปางตั้งแต่ปี พ.ศ.2483-2541 ตลอดจนการมีบทบาทและการคงอยู่ในสังคมของจังหวัดลำปางผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นยุคๆ ตามเหตุการณ์ สภาพสังคมและเศรษฐกิจได้ 4 ยุค ดังนี้

1. ยุคทองของวงปีพা�ทธ์พื้นเมือง เป็นช่วงที่วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ดังที่ประชุมบุญน้อม (2549: 260) กล่าวว่า “ยุคทองของวงปีพা�ทธ์พื้นเมืองคือช่วงเวลาประมาณ พ.ศ.2500-2510 เพราะวงปีพা�ทธ์พื้นเมืองได้แพร่ไปสู่ชุมชนและได้รับความนิยมจากชุมชนในล้านนา เกิดวงปีพা�ทธ์ประจำหมู่บ้านเกือบทุกหมู่บ้าน” และจากการสัมภาษณ์นายสุวิทย์ ศักดิ์วิวงค์ กล่าวว่า “พ่อสล่าเต้า ไซรุ่งเรือง ได้เข้ามาฝึกสอนให้กับคนในหมู่บ้านวังหม้อให้หัดเล่นดนตรี การถ่ายทอดจากครูเพลงนั้นจะใช้วิธีต่อเพลงโดยให้นักดนตรีจดจำ และสังเกตวิธีการเล่น และหลังจากนั้นก็ได้รวบรวมสมาชิกประมาณ 9 คนเพื่อก่อตั้งวงปีพা�ทธ์พื้นเมืองขึ้นเพื่อรับบรรเลงในงานต่างๆ ของหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์สุวิทย์ ศักดิ์วิวงศ์, 2554) และนายเรือง ไซรุ่งเรือง กล่าวถึงการเรียนรู้วิธีการเป่าแคนและการออกแบบไปสอนตามชุมชนต่างๆ ว่า “พ่อได้เรียนรู้วิธีการเป่าแคนจากสล่าเต้า ซึ่งมีลีลาทำงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใครๆ ฟังก็จะรู้ได้ทันทีว่าเป็นทำงานแนวของสล่าเต้า ที่ได้ถ่ายทอดจากนิคคลีลาร์ต่างๆ ให้กับพ่อสล่าเต้าซึ่งเป็นคิชช์เยก นอกจากนี้พ่อยังออกไปตามหมู่บ้านต่างๆ ในอำเภอรอบนอกเพื่อไปฝึกสอนวงปีพা�ทธ์พื้นเมือง” (สัมภาษณ์เรือง ไซรุ่งเรือง, 2554) จากจุดนี้เองจึงทำให้วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในแทบทุกชุมชน มีการจัดตั้งวงปีพা�ทธ์พื้นเมืองประจำหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อให้ชาวบ้านบรรเลงในงานต่างๆ ของชุมชนอาทิ งานแท้ งานประเพณีฟ้อนผี หรือแม้แต่งานศพ รวมทั้งบรรเลงเพื่อผ่อนคลายหรือเป็นกิจกรรมนันทนาการของหมู่บ้านเมื่อว่างจากการทำไร่ ทำนา โดยที่เครื่องดนตรีต่างๆ จะเป็นของส่วนรวมเก็บรักษาไว้ที่วัด คุนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาให้คงอยู่”

2. ยุคปีพা�ทธ์พื้นเมืองถดถอย จากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม จากสังคมเกษตรกรรมได้ปรับเปลี่ยนวิถีการทำงาน อาทิ อาชีพค้าขาย รับจ้าง จึงทำให้ชาวบ้านที่เคยเป็นนักดนตรีประจำหมู่บ้านไม่ค่อยมีเวลามาฝึกซ้อม เพราะต้องทำงาน ประกอบกับการถูกโภมเข้ามาของดนตรีตะวันตก ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและเครื่องดนตรีสมัยใหม่ ส่งผลให้วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองประจำหมู่บ้านยุบลงไปเป็นจำนวนมาก นักดนตรีจะมาร่วมตัวเฉพาะกิจเฉพาะมีงานหรือเทศกาลที่สำคัญเท่านั้น แต่ยังมีวงปีพা�ทธ์พื้นเมืองจำนวนหนึ่งปรับตัวจากการประจำหมู่บ้านมาเป็นวงปีพা�ทธ์พื้นเมือง เพื่อรับจ้างบรรเลงในงานพิธีกรรม และงานต่างๆ ของชุมชนใกล้เคียง โดยได้ปรับลักษณะของบทเพลงที่นำมารับร้องให้มีความทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้บูร์โภค

3. ยุคธุรกิจปีพা�ทธ์พื้นเมือง เป็นช่วงเวลาที่กระแสความนิยมในบทเพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสากลกำลังได้รับความนิยม วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองจึงได้ปรับเปลี่ยนมาบรรเลงเพลงลูกทุ่งเพื่อตอบสนองความต้องการผู้บูร์โภค ดังที่ประชุมบุญน้อม (2549: 265) กล่าวว่า “ประมาณ พ.ศ.2511-2530 นักดนตรีใหม่ๆ เพลงรูปแบบใหม่ คือเพลงสากลและเพลงไทยสากลได้หลังให้เหล่าสูงสังคมล้านนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมจากชาวบ้านอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นเพลงที่สนุกสนาน ทำนองไฟเราะคุ้นๆ ทำนองเพลงลูกทุ่งจึงเป็นทำนองเพลงที่วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองนำไปบรรเลงได้อย่างลงตัว” จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองซึ่งซับรับเอาทำนองบทเพลงลูกทุ่งไปบรรเลง เพื่อกลุ่มธุรกิจทางการตลาดของวงปีพা�ทธ์พื้นเมือง

4. ยุคปีพা�ทธ์พื้นเมืองประยุกต์ ธุรกิจปีพัทธ์พื้นเมืองเกิดการแปรปั้น มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสมวง และรูปแบบการบรรเลงเพื่อดึงดูดลูกค้า ดังที่นรนค์ สมิทธิธรรม (2535: 42) กล่าวว่า “ในปลายศตวรรษที่ 10 ได้มีการนำกลองชุดและกลองหอนมาบ้านสมวง ความมุ่งหมายเพื่อทำให้เพลงไทยเดิม ซึ่งได้ถูกยึมมาทำเป็นทำนองเพลงลูกทุ่งย้อนนิยม อันเป็นที่ติดหูชาวบ้านให้มีความกระชับในจังหวะ และเปลี่ยนจากจังหวะหน้าทับพื้นเมืองมาเป็นจังหวะสามช่า รูมบ้า กัวราชา เป็นต้น” และประชุม บุญน้อม (2549: 266) กล่าวว่า ประมาณ พ.ศ.2520-2530 วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองเกิดการแปรปั้นกัน จึงได้นำเครื่องดนตรีสากล อาทิ กีตาร์เบส กีตาร์ไฟฟ้า ออร์แกนเข้าไปผสมวง เพื่อให้สามารถบรรเลงบทเพลงได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น ซึ่งรูปแบบการสมวงแบบนี้จะเรียกว่า “วงปีพা�ทธ์พื้นเมืองประยุกต์” รวมทั้งได้มีการเพิ่มสีสันให้กับวงดนตรีด้วยการเพิ่มนักร้องชาย-หญิงนุ่น้อยทั่มน้อย และทางเครื่องประกอบการแสดงดนตรี การบรรเลงดนตรีรูปแบบนี้จะบรรเลงเพลงอยู่สองลักษณะ คือ บรรเลงเพลงพิธีกรรมแบบเดิม และบรรเลงเพลงสมัยนิยม

จึงเดลีอันเป็นวงศ์ตระกูล 2 วงศ์ ผสมอยู่ในวงศ์เดียวกัน คือวงศ์ปีพายพื้นเมืองที่บรรเลงเพลงเก่า และวงศ์ตระกูลที่บรรเลงเพลงสมัยนิยมเพื่อให้ความบันทึก สนุกสนานแก่ชาวบ้าน ส่งผลให้ธุรกิจวงศ์ตระกูลปีพายพื้นเมืองประยุกต์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จากกลุ่มวัยรุ่นและชาวบ้านตามสังคมชนบท สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามงานวัด งานบุญ และงานศพของชาวบ้าน

ต่อมาในปี พ.ศ.2541 ได้มีประกาศคณะกรรมการฯ ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า “ห้ามมิให้มีการจัดตระกูล โดยมีนักร้องหั่งขายและหญิงร้องรำ นุ่งน้อยห่มน้อย เล่นการพนัน ละการพุ่มเพืออยอื่นใดในระยะเศรษฐกิจฝืดเคืองนี้ ถ้าเจ้าของบ้านไม่เชื่อฟังขึ้นจัดต่อไป ห้ามมิให้กิจกรรมตามนี้ฯ ได้ออกราเบียบนี้ชั่วคราวจะได้ร่างเป็นกติกาสหกรณ์ต่อไป” (ประชุม บุญน้อม: 273) จากประกาศดังกล่าวทำให้ วงศ์ตระกูลปีพายพื้นเมืองประยุกต์ได้ปรับปรุงรูปแบบวงศ์ตระกูลประการคณาสหกรณ์ โดยคงรูปแบบการสมร่วงในลักษณะเหมือนเดิม ทุกประการ แต่ไม่มีนักร้องและทางเครื่องที่นุ่งน้อยห่มน้อย

ปัจจุบัน พบร่วงปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปางจะเล่นเฉพาะงานพิธีกรรมฟ้อนผี ซึ่งมีเครื่องดนตรีของวงศ์ปีพายพื้นเมือง 1) ช้องวง 2) ระนาดເอก 3) ระนาดทຸມ 4) ແນນ້ອຍ 5) ແນ້ລວງ 6) ຈຶ່ງ 7) ສວ່າຫຼືອຈາບມອງມູນ 8) ຕະໂພນມອງມູນ 9) ກລອງຊຸດ 10) ຄີ່ຍບ່ອຮົດ 11) ກີຕາຮີໄຟຟ້າ 12) ກີຕາຮີເບສ ແລະ ມີປະປາຍບ້າງໃນงานศพเนื่องจากการจ้างงาน มีราคาแพง ดังนั้นเจ้าภาพจึงนิยมเปิดเครื่องเสียง หรือที่ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียกว่า “เครื่องแห้ง” เพื่อสร้างบรรยากาศในงาน ให้เหมือนกับปีพายพื้นเมืองมากบรรเลงแทนการจ้างวงศ์ตระกูล จากสาเหตุนี้จึงทำให้วงศ์ตระกูลปีพายพื้นเมืองลดลง ส่งผลให้กองตระกูลไม่มีรายได้ จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพหลัก และเล่นดนตรีปีพายพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม

จากประวัติความเป็นมาของวงศ์ปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปาง จะเห็นได้ว่า เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงวงศ์ปีพายพื้นเมือง ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีการนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับความรู้ ความสามารถ และก้าวทันเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเห็นได้จากเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงศ์ปีพายพื้นเมือง ดังนี้

1. สมัยหริภุญไชย	2. สมัยรัตนโกสินทร์	3. ปัจจุบัน (2555)
1) ช้องวง	1) ช้องวง 2) ระนาดເອກ	วงศ์ปีพายที่ใช้ในงานฟ้อนผี ประกอบด้วย
2) ປຶ່ມມອງ ທີ່ອແນ້ລວງ	3) ระนาดທຸມ 4) ແນ້ອຍ	1) ช้องวง 2) ระนาดເອກ 3) ระนาดທຸມ 4) ແນ້ອຍ 5) ແນ້ລວງ
3) ຕະໂພນມອງມູນ	5) ແນ້ລວງ 6) ຈຶ່ງ	6) ຈຶ່ງ 7) ສວ່າຫຼືອຈາບມອງມູນ 8) ຕະໂພນມອງມູນ 9) ກລອງຊຸດ
4) ກລອງສອງໜ້າ	7) ສວ່າຫຼືອຈາບມອງມູນ	10) ຄີ່ຍບ່ອຮົດ 11) ກີຕາຮີໄຟຟ້າ 12) ກີຕາຮີເບສ ສໍາຫຼັບຈານສພ
5) ຂາບມອງ	8) ຕະໂພນມອງມູນ	ปัจจุบันนิยมเปิดเครื่องเสียงประกอบ หรือที่เรียกว่า “เครื่องแห้ง”
	9) ກລອງສອງໜ້າ	

2. ฐานข้อมูลของปีพัทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง

จากบริบทของสังคมทางด้านเศรษฐกิจพบว่า ปัจจุบันชาวบ้านจะจ้างงานปีพัทย์พื้นเมืองไปบรรเลงเฉพาะในพิธีกรรมการฟ้อนผี ส่วนงานศพและงานอื่นๆ จะใช้เครื่องเสียงหรือที่ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียกว่า “เครื่องแห้ง” มาเปิดแทนเนื่องจากการจ้างงานปีพัทย์มีค่าใช้จ่ายที่สูงราคาแพง ประมาณ 6,000-8,000 บาทต่อครั้ง ดังคำพูดของนายณรงค์ นันต์สีเจ้าของวงศ์พื้นเมืองที่กล่าวว่า “บ่าเดี่ยวนคนบ้านเขาบันนี่ยมจ้างงานปีพัทย์ เป็นว่ามันแบงแล้วก็เปลืองตังค์ ถ้าเปิดเครื่องแห้งดีกว่า มันก็เป็นคนตรีเหมือนกันแล้วก็ประหรัดลสถากคติ” (สัมภาษณ์ณรงค์ นันต์สี, 2554) สำหรับเครื่องเสียงที่นำมาเปิดนั้นโดยทั่วไปจะว่าจ้างจากเจ้าของวงศ์พันตรีปีพัทย์พื้นเมือง เนื่องจากรู้ขั้นบรรณเนียมประเพณี ขั้นตอนพิธีการต่างๆ ของงานเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดธุรกิจเครื่องเสียงควบคู่กับธุรกิจงานปีพัทย์พื้นเมือง เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้า จากระยะสนใจมเครื่องแห้งประกอบกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบันที่บีบตัวมากขึ้น ทุกคนมุ่งแต่ทำมาหากินเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว จึงส่งผลให้นักนัดตรีต้องลงทะเบียนนักนัดตรีที่เป็นอาชีพหลักแล้วหันมาประกอบอาชีพอื่น เช่น เกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และเล่นดนตรีเป็นอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำงานหรือมีผู้มาว่าจ้างให้ไปเล่นตามงานต่างๆ

ดังนั้น วงปีพัทย์พื้นเมืองส่วนมากใช้วิธีบริหารจัดการวงแบบจ้างนักนัดตรีเป็นครั้งคราว ไม่มีนักนัดตรีประจำวง เจ้าของวงจะเป็นเจ้าของเครื่องดนตรี และทำหน้าที่หัวหน้าวง มีหน้าที่รับงาน ต่อรองราคากับเจ้าภาพ ติดต่อประสานงานนักนัดตรีมารรับเลง และจัดเตรียมเครื่องดนตรีสำหรับการบรรเลง ถึงแม้ว่าจะมีวงปีพัทย์ฯ ในจังหวัดลำปางจำนวนหลายวง ที่รับงานบรรเลงตามงานต่างๆ แต่นักนัดตรีที่มาบรรเลงในวงต่างๆ นั้น ยังคงเป็นนักนัดตรีกลุ่มเดิม และจากคำสัมภาษณ์ของนายจารุเลิง ยศวงศ์เรือง เจ้าของวงน้องใหม่จารุเลิงศิลป์กล่าวว่า “วงน้องใหม่จารุเลิงศิลป์มีเครื่องดนตรีครบทุกชนิด เข้าได้เสริมกีตาร์เบสกับกลองชุดเข้ามาอีกจังหวะมันแฝ่นขึ้น แต่ปั้นหาของเขาก็คือว่า วงเขามีนักนัดตรีบ่ครับ เวลาอี้งงานต้องไปจ้างนักนัดตรีจากวงอื่นมาเล่นด้วยเข้า แต่ถ้านักนัดตรีจากวงอื่นติดงาน วงเขาก็บ่ได้อี้งงาน” (สัมภาษณ์จารุเลิง ยศวงศ์เรือง, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายสมยศ ทิสาระ หัวหน้าวงไรศิลาทอง ที่กล่าวว่า “วงของผมมีเครื่องดนตรีครบแต่ปั้นหาคือ มีนักนัดตรีบ่ครับ เวลาอี้งงานต้องไปจ้างนักนัดตรีจากวงอื่นมา และวงเขามีงานเข้ามาบ่นกับเครื่องดนตรีที่ว่างเขาก็วิ่งรอกีดังงานจากตื้ออี้นดวย ถ้าบ่ห้จะอึกก็ได้สถากค์หน้อย” (สัมภาษณ์ สมยศ ทิสาระ, 2554) จากจุดนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า วงปีพัทย์พื้นเมืองขาดผู้ที่สนใจ ผู้สืบทอด เนื่องมาจากการบ้านบางส่วนให้ความสำคัญกับดนตรีตระหันตก เช่น วงชาติ วงสตริง คอมโบ รวมถึงการนำเครื่องเสียงมาเปิดภายในงานแทนวงปีพัทย์พื้นเมือง ประกอบกับนักนัดตรีบางส่วนหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ ลงทะเบียนนักนัดตรี ขาดการถ่ายทอด สืบทอดให้กับลูกหลาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วงปีพัทย์พื้นเมืองมีจำนวนลดลง ปัจจุบันในเขตอำเภอเมือง มีวงปีพัทย์พื้นเมืองเหลือเพียง 16 วง สามารถจำแนกได้ดังนี้

ชื่อวัง	หัวหน้าวัง	จำนวนนักดนตรี	ปีที่ก่อตั้ง	ลักษณะบทเพลงที่บรรเลง
1. วงศาวังหม้อ	นายสุวิทย์ ศักดิ์วิวงศ์	13 คน	2543	
2. วงศ่างแต้ม	นายอำนวย มหาภิตร	12 คน	2544	
3. วงศุนฟ้าบันเทิงศิลป์	นายกรกต ปั้นศรี	9 คน	2547	1. เพลงพิธีกรรมประกอบการฟ้อนผี
4. วงศ.ดงลานศิลป์	นายสิงห์ เทพกุล	8 คน	2500	2. เพลงในพิธีกรรมงานศพ
5. วงศ่องพื่นน่อง	นายณรงค์ นันต์ศิริ	ไม่ระบุ	2552	3. เพลงบรรเลงประกอบการซกมวย
6. วงศ่องใหม่เจริญศิลป์	นายจารุเลิง ยศวงศ์เรือง	ไม่ระบุ	2552	4. เพลงลูกทุ่งสมัยนิยม
7. วงศ์ศิลปะทอง	นายสมยศ ทิสาระ	ไม่ระบุ	2522	
8. วงศ์เพชรศรีชุม	นายมนัส บัวหอม	ไม่ระบุ	2517	
9. วงศ.ต้นยางศิลป์	นายสะอาด ศรีไชยววงศ์	ไม่ระบุ	2534	
10. วงศุกันลัณศิลป์	นายจตุพร สุวรรณพร	ไม่ระบุ	2538	
11. วงศแก้วมาตราภัย เจตียชาว	นายล้วน ก้าคำ	ไม่ระบุ	2520	1. เพลงพิธีกรรมประกอบการฟ้อนผี
				2. เพลงในพิธีกรรมงานศพ
				3. เพลงบรรเลงประกอบ การซกมวย

3. แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวงปีพาทย์พื้นเมือง

จากการสนทนากลุ่มด้านการหาแนวทางเพื่อนุรักษ์ฟื้นฟูวงปีพาทย์พื้นเมืองคงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวลำปาง ผู้ร่วมสนทนาระดับสูงได้แสดงความคิดเห็นว่า 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมจังหวัด โรงเรียน ควรให้การสนับสนุนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากนักดนตรีสู่รุ่นโรงเรียน 2) จัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์วงปีพาทย์พื้นเมือง เน้นการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเล่นวงปีพาทย์พื้นเมือง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า วงศ์ปีพาทย์พื้นเมืองในจังหวัดลำปาง ได้รับการสืบทอดและรับอิทธิพลมาจากการเมืองหริภุญไชย ซึ่งเป็นเมืองร่วมสมัยกับจังหวัดลำปาง ประชาชนจึงมีค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการแต่งดนตรี ซึ่งเป็นสุนทรียะในการดำรงชีวิต วงศ์ปีพาทย์ได้รับความนิยมในยุคสมัยนั้นเป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันที่มีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป โดยมีรูปแบบการประสมวง และการบรรเลงที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยซึ่งจะเห็นได้จากเครื่องดนตรีที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย ได้แก่ ซ่องวง แหนหลวง ตะโพนมอย และฉาบมอย เป็นเครื่องดนตรีเบังศับท์ที่วงศ์ปีพาทย์พื้นเมืองจำเป็นต้องมี ต่อมานั้นถึงปัจจุบันจึงได้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง เช่น ระนาด กลอง คีร์บอร์ด กีตาร์ไฟฟ้า และกีตาร์เบส ซึ่งมีการประยุกต์ใช้ และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจนถึงในปัจจุบันที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยี ซึ่งมีการใช้เครื่องเสียง (เครื่องแท้) เปิดเพลงบรรเลงแทนวงปีพาทย์พื้นเมือง ส่งผลให้ชาวบ้านนิยมจ้างวงปีพาทย์พื้นเมืองไปบรรเลงเฉพาะในงานพิธีกรรมฟ้อนผี ส่วนงานศพและงานอื่นๆ จะใช้เครื่องเสียงแทน จากปัจจัยดังกล่าว จึงทำให้นักดนตรีต้องลงทะเบียนอาชีพนักดนตรีที่เป็นอาชีพหลักแล้วหันมาประกอบอาชีพอื่น เช่น เกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และเล่นดนตรีเป็นอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำงาน หรือมีผู้มาว่าจ้างให้ไปเล่นตามงานต่างๆ

การอภิปรายผล

ข้อค้นพบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวงปีพายพื้นเมืองในจังหวัดลำปาง พบร่วมกับการสืบทอดและรับอิทธิพลมาจากเมืองหริภุญชัยซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของมณฑลที่ได้เข้ามาเผยแพร่เมื่อครั้งสมัยมีอำนาจในการปกครอง แคว้นหริภุญชัย ซึ่งในยุคหนึ่งได้นำวงปีพายพื้นเมืองมาใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมการฟ้อนผีมด ผีเมือง และพิธีกรรมอื่นๆ จนกลายเป็นวิถีชีวิตริสอร์ทที่จะต้องมีการละเล่นในงานต่างๆ ตั้งแต่คุ้มเจ้าหลวงจนถึงสามัญชน ในแต่ละยุคสมัยก็จะมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงโดยมีรูปแบบการประสมวง และการบรรเลงที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งจะเห็นได้จากเครื่องดนตรีที่สำคัญในแต่ละยุคสมัยได้แก่ ช่อจวง แหนหลวง ตะโพนมณฑล และฉบับมณฑล เป็นเครื่องดนตรีบังคับที่วงปีพายพื้นเมืองจำเป็นต้องมีต่อมานั่นปัจจุบันจึงได้มีการเพิ่มเติมเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง เช่น ระนาด กลอง คีย์บอร์ด กีตาร์ไฟฟ้า และกีตาร์เบส ซึ่งมีการประยุกต์ใช้และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจนถึงในปัจจุบันที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีเครื่องเสียง (เครื่องแแห้ง) จากรูปแบบการประสมวงในแต่ละยุคสมัยจะเห็นได้ว่าการประสมวงจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังที่เสถียร โภเสน (2524: 65) กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจะมีผลทำให้วัฒนธรรมนั้นสูญเสียบุคลิกสังคมและของตนเองไป หรือมีความเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดการรังสรรค์วัฒนธรรม

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีจำนวนวงปีพายพื้นเมืองเหลือเพียง 16 วง ซึ่งมีสาเหตุมาจากชาวบ้านนิยมจ้างวงปีพายพื้นเมืองไปเล่นเฉพาะในพิธีกรรมการฟ้อนผี ส่วนงานศพและงานอื่นๆ จะนิยมใช้เครื่องเสียง หรือที่ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียกว่า “เครื่องแแห้ง” มาเปิดแทนเนื่องจากการจ้างวงปีพายมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการจ้างเครื่องเสียง สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (The Diffusion of Innovation) ดังที่ Everett M. Roger ได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง และสังคมนั้นรับเข้าไปใช้และเรียกสิ่งนั้นว่าเป็นวัตกรรม ซึ่งเป็นได้ทั้งความรู้ ความคิด เทคนิคหรือการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ดังเช่น การแพร่กระจายของเครื่องเสียงหรือเครื่องแแห้งที่วงปีพายพื้นเมืองได้นำมาประยุกต์ใช้แทนการบรรเลงสดเพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ใช้บริการ โดยวิธีการเพิดเพลนบรรเลงพื้นเมืองผ่านเครื่องเสียง ซึ่งปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรมการสื่อสารที่เป็นเครื่องเสียงนี้ มีปัจจัยที่สำคัญ คือ 1) ปัจจัยของบุคคล ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักดนตรี และประชาชนทั่วไปในสังคม 2) ปัจจัยในเรื่องของระบบการสื่อสาร ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าในวัตกรรมทางด้านการสื่อสารมีระบบการพัฒนาร่วมถึงช่องทางในการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้น 3) การทดลองใช้นวัตกรรม ซึ่งในปัจจัยนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนในสังคมได้ร่วมกันประเมินคุณค่าของนวัตกรรม โดยวิธีการทดลองใช้ จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การยอมรับและใช้เรื่อยมา และสามารถนำมาทดแทนการบรรเลงปีพายพื้นเมืองสดได้ นอกจากนั้นยังลดค่าใช้จ่าย รวมถึงการช่วยลดภาระในการเตรียมเวทีและการดูแลสมาชิกในวงของเจ้าภาพ จากปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้วงปีพายพื้นเมืองได้รับความนิยมน้อยลง และส่งผลให้สมาชิกวงมีรายได้ลดลงจนต้องหันไปประกอบอาชีพอื่น เป็นอาชีพหลัก และเล่นดนตรีเป็นอาชีพรอง

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม กล่าวคือ ควรจัดตั้งหรือสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วงปีพายพื้นเมืองขึ้นมา เพื่อระดมความคิดในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา ผลกระทบที่ได้รับจากสภาพสังคมในปัจจุบัน และสนับสนุนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีพื้นบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ อนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย รวมถึงสภาพวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นวงปีพายพื้นเมือง อันจะเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเกิดความรัก ห่วงเห็น และสนใจดนตรีพื้นบ้าน

เอกสารอ้างอิง

กนกรัชต์ เก่าศิริ. รายงานวิจัยเรื่องป้าเวณีฟ้อนผีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพทางสังคม. ลำปาง: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2550.

ณรงค์ สมิทธิธรรม. ดนตรีประกอบการฟ้อนผี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครุลำปาง. (อัծสำเนา), 2535.

_____ วงศ์เสี้ยง: ดนตรีแห่ในวิถีชีวิตของชาวลำปาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดั้นนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

_____ ดนตรีพื้นบ้านคนเมืองเหนือ. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏลำปาง. จิตวัฒนาการพิมพ์, 2545.

ปณิธ เถาทอง. ชลุยพื้นเมืองในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดั้นตรี, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.

ประชุม บุญน้อม และคณะ. รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาภับความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปีพายพื้นเมือง ตำบลชุมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ลำปาง: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

พุนพิศ อมاتยกุล. ความรู้เรื่องดนตรีเพื่อความชื่นชม. ดนตรีวิจักษ์. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการและงานพิมพ์ บริษัทเกียรติธุรกิจ, 2527.

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

มาริ แก้วแดง. การปรับตัวของนักดนตรีพื้นเมืองในบริบทของสังคมเมืองเชียงใหม่ปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิภาคศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2545.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. ร้องรำทำเพลง: ดนตรีและนาฏศิลป์สยาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2532.

เสถียร โกเศศ. วัฒนธรรมเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยมิตรการพิมพ์, 2524.

ออมรา พงศ์พาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.